

# Delade meningar om feminismens framgång



Vart är feminismen på väg i Bolivia? Det råder delade meningar beroende på vem som frågas.



Efter sex år med Evo Morales som president hörs både ris och ros om den utvecklingsbana Bolivia slagit in på. Småbrukaren Clemencia Mercedez anser att kvinnor idag tagit plats i politiken på ett sätt som tidigare var omöjligt, medan feministen Maria Galindo är kritisk och menar att patriarkatet inte utmanats på allvar.

Det är sen kväll i Caranavi, djungelstaden i bolivianska Yungas – en fuktig mellanregion mellan Andernas snöbeklädda toppar, Amazonas djupa skogar och det bördiga lågländet. På Yungas branta bergssluttningarna tävlar kokan, med kaffebuskar och citrusräd om utrymmet under den gassande solen. I Caranavi har regeringspartiet Rörelsen för Socialism (MAS) dragit det längsta strået. Stödet från landsbygdens befolkning är kompakt, även om det sjunkit på senare tid efter flera impopulära beslut. Evo Morales, som fördes fram av landets sociala rörelser med en agenda som lovade förändring har ännu mycket att infria i detta Sydamerikas fattigaste land. Att flera organisationer för ursprungsfolken, landets majoritet, på sistone hamnat på kollisionkurs med MAS och Morales, är ett tecken i tiden.

Clemencia Mercedez på väg till den lokala koka-marknaden med sin son. Enligt henne finns det idag många fler kvinnor på beslutande poster jämfört med innan Evo Morales kom till makten.



## Vilken politisk fråga är den viktigaste för dig just nu?

– Matsuveränitet, eftersom det gäller folkets verkliga behov. Vi ser hur klimatet påverkar småbrukarna, och hur möjligheterna att producera och äta sig mätta försvinner. Att hitta en långsiktig lösning är den viktigaste frågan.

Lola Carmen Esquivel Gonzalez, ATC, Nicaragua



Vid ett soppkök, intill en av få asfalterade vägar som går genom Caranavi, sitter stadens politiska ledning samlad. En tallrik med kyckling och ris kostar tio kronor och mellan tuggorna går diskussionen varm. Det är ett informellt möte där de lokala politiska och fackliga representanterna samtalar fritt. En av de närvarande är Clemencia Mercedez som sitter i ledningen för Los Colonizadores, organisationen för inflyttade småbrukare, vilka är en av regeringspartiets stöttepelare.

– Alltså, om man jämför hur det ser ut med kvinnors deltagande i de beslutande organen idag, med hur det var tidigare, så var vår roll i köket, med barnen. Kvinnor vågade inte ta plats. Men nu har vi systrar som representerar oss överallt, säger fyrbarnsamman Clemencia Mercedez, på tal om hur situationen för kvinnor förändrats sedan "den demokratiska revolutionen" lanserades av Evo Morales regering.

**Hon fortsätter** med att räkna upp reformer som varit positiva för henne och hennes systrar under Evo Morales regering. Det finns en del att nämna. Förutom att ministerkabinetten idag till 50 procent består av kvinnor, handlar det om att lagar skrivits om i en feministisk anda. Från officiellt håll talas det nu om att "avpatriarkalisera" samhället. Kvinnor har till exempel

fått ett stärkt skydd mot mäns våld och deras rätt i arvsfrågor har stärkts. I Bolivia, där stora delar av befolkningen bor på landsbygden, har det också varit viktigt att se till så att många av de titlar som omfördelats av staten i samband med jordreformen tillfallit kvinnor. Ytterligare en viktig reform har varit att inrätta ett bidrag på runt 2 000 kronor till gravida, i syfte att få ner barna- och mödradödligheten genom att möjliggöra läkarbesök.

– Ännu återstår mycket att göra, men på väldigt kort tid har vi tagit stora steg framåt. Det kan man inte blunda för, säger Clemencia Mercedez.

**Alla är emellertid** inte lika positiva. Mujeres Creando är Bolivias mest kända feministiska aktör – en anarko-konst-aktivist-grupp vars graffiti i skrivstil går att beskåda i hela La Paz, Bolivias administrativa huvudstad. På fasader i staden syns texter som "Ur Evos revben kommer inte Eva" och "Det finns inget som liknar en machista från höger så mycket, som en machista från vänster". Budskapen syftar till

Maria Galindo är en av huvudpersonerna bakom Mujeres Creando – Bolivias kändaste feministiska grupp. Genom provocerande graffiti och gräsrotsarbete försöker de göra det omöjligt att inte ta ställning.



Varken jorden eller kvinnor är områden som går att erövra". Mujeres Creandos karakteristiska graffiti och deras politiska budskap syns lite över allt i La Paz.

att få förbipasserande att haka till, provocera och skapa reflektioner. Mujeres Creando kritiserar ofta för att företräda medelklassen, men har i årtionden varit drivande i att placera feministiska frågor på Bolivias politiska agenda. De har också gett ett innehåll till begrepp som "feminismo comunitario", en boliviansk form av feminism sprungen ur bygemenskapernas perspektiv och vardag.

**En av organisationens** mest framträdande medlemmar är Maria Galindo. Hon tar emot i organisationens café, som också är ett dagis och en plats dit kvinnor kan komma för att få juridiskt stöd.

– Sättet som regeringen pratar på har ändrats, men väldigt lite har



### Vilken politisk fråga är den viktigaste för dig just nu?

– För mig är det viktigaste kampen den för att göra den här världen till en värld för alla. Lika för alla. Som den ser ut idag är vår värld otroligt ojämnlik. Bara några få gynnas. Jag tror därför att det är viktigt med organisering. Så att de folkliga kraven synliggörs.

Citalalli Andrango, CLOC-Via Campesina, Ecuador



## 10 BOLIVIA



Det finns många frågor där Mujeres Creando är kritiska mot Evo Morales regering. Trots sex år vid makten är till exempel abort ännu inte lagligt i Bolivia.

egentligen förändrats, analyserar Maria Galindo när hon väl satt sig tillrätta vid ett av caféborden.

Galindos analys av Evo Morales regering går alltså stick i stäv med Clemencia Mercedes från organisationen Los Colonizadores. Och den som vill göra en balans över hur det står till med feminismen i Bolivia anno 2012 tvingas betrakta båda dessa ståndpunkter.

**För Maria Galindo** handlar det om att inga av patriarkatets centrala institutioner i grunden har utmanats. Hon förtydligar genom att beskriva att heteronormen bekräftats genom att äktenskapet i den nya grundlagen som antogs 2009 definierats som något mellan en man och en kvinna – i ursprungsförslaget till grundlag var äktenskapet definierat som ett avtal mellan två personer. Ytterligare ett

exempel som hon lyfter fram är att militären, som hon anser har som roll att uppfostra pojkar till att bli "riktiga" män, fortsätter sprida sin patriarkala ideologi till unga, så som den alltid gjort.

**Enligt Maria Galindo** är ett av huvudproblemen med den förändringsprocess som Bolivia genomgår sedan ursprungsfolkerna på ett historiskt sätt tagit ton och plats,

### FAKTA: MAS och Evo Morales regering

2005 valdes Evo Morales till Bolivias president med 53,7 procent av rösterna. Valframgången har av många beskrivits som epokgörande eftersom det var första gången i Bolivias historia som någon från ursprungsbefolkningen valdes till president – detta i ett land där majoriteten av befolkningen tillhör någon av landets 36 ursprungsnationer. Morales fördes fram av en allians av sociala rörelser samlade under partibeteckningen Rörelsen för Socialism (MAS). Väl vid makten lanserades den "demokratiska och kulturella" revolutionen som syftat till att bryta med Bolivias koloniala arv och bygga det som kan beskrivas som en mer inkluderande välfärdsstat.

att flera av de sociala rörelsernas företrädare också tillhör någon konservativ kyrka. Det gör att regeringen till exempel fortsätter se frågan om abort som tabu, menar hon.

– Vi lever i en väldigt konservativ tidsepok. Många dörrar har stängts för en väldigt lång tid framöver med Evo, konstaterar Maria Galindo.

**Text: Leandro Schclarek Mulinari**  
**Foto: Jesper Klemedsson**